

PROCEDURES BUREAUCRATIE EN ARGWAAN OBSTAKELS VOOR HET

Mantelzorgers in Nederland lopen tegen allerlei obstakels aan wanneer ze een mantelzorgwoning willen bouwen. Vaak duurt de procedure jaren voordat de eerste paal de grond in kan, terwijl ouders staan te springen om de laatste jaren van hun leven zorgeloos en liefdevol op het erf van hun kinderen door te brengen.

door Gijsbert Termaat

Het duurde ruim twee jaar voordat Wim en Gerdien Selles de gemeente Zwolle zo verhad om een mantelzorgwoning te kunnen laten bouwen.
FOTO'S
FRANS PAALMAN

REALISEREN VAN WONING VOOR OUDEREN OP EIGEN TERREIN

MANTELZORG VER VAN HUIS

„In de ochtend tikken onze kleinkinderen tegen het raam om te zwaaien als ze naar school gaan. Een groter geluk kan je als grootouders niet hebben”, zegt Marrie de Graaf uit Giethoorn. „We wonen hier nu twee jaar in deze mantelzorgwoning en hebben daar nog geen seconde spijt van gehad. Mijn dochter woont met haar gezin in ons oude huis op twee meter afstand en dat is zo'n rijk en veilig gevoel. Echt fantastisch.”

Hersentumor

„Mijn man Ben (71) heeft een hersentumor en eigenlijk 24 uur per dag zorg nodig. Dat geeft ik hem met alle liefde, maar als ik weg moest kon ik hem niet met een gerust gevoel alleen laten. Nu is dat gelukkig anders en springen mijn dochter of schoonzoon bij en als die er niet zijn, kan ik altijd nog een beroep doen op lieve overburen. Ons leven is hierdoor echt verrijkt en het mooie van alles is dat door onze verhuizing het sociale leven hetzelfde is ge-

bleven, want we hoeven niet te verhuizen naar een verzorgingshuis en ergens anders een nieuwe start te maken”, stelt Marrie de Graaf.

Het waterdorp Giethoorn maakt deel uit van de gemeente Steenwijkerland die de familie De Graaf geen strobreed in de weg legde bij de realisatie van de mantelzorgwoning. „Onze schoonzoon heeft alles geregeld, maar dat ging zonder slag of stoot. Ze begrepen de situatie volledig en werkten geweldig mee, net zoals bower Duntep van de woning die kant en klaar in twee units werd geleverd. Op wielen, want eigenlijk is het een veredelde woonwagen waar we in wonen”, lacht Marrie de Graaf. „Maar wel één van 100 m² groot, die volledig naar onze wensen is ingericht. Dus zonder drempels en met schuifdeuren, zodat mijn man overal met zijn rollator uit de voeten kan. We genieten hier volop van onze kleinkinderen die voor het huis spelen en voortdurend aan komen waaien. Ja, deze oplossing

Minister wil procedure versoepelen

Minister Mona Keizer van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening wil dat het eenvoudiger wordt een mantelzorgwoning te bouwen. Daarom moeten gemeenten moeten in hun omgevingsplan gaan regelen dat deze woningen op een achtererf – onder bepaalde voorwaarden – vergunningsvrij zijn. Ook is het haar bedoeling dat het aantonen van een mantelzorgrelatie vereenvoudigd wordt en de mantelzorgverklaring wordt geschrapt. Een wetsvoorstel om dit onder andere te regelen ligt nu bij de Tweede Kamer ter behandeling, omdat de bewindsvrouw inziet dat een mantelzorg-

Minister Mona Keizer (Volkshuisvesting)

woning de kwaliteit van leven van een zorgvrager en mantelzorgster sterk verbetert.

gun ik iedereen...” MantelzorgNL, de belangenvereniging voor mantelzorgers, constateert echter

dat het vaak niet eenvoudig is om bij de gemeente goedkeuring te krijgen voor extra woonruimte. „Tot 2024

was het plaatsen van een mantelzorgwoning vergunningsvrij zolang aan enkele voorwaarden werd voldaan. Zo mocht de woning niet in de voortuin staan, bij twijfel kon naar een mantelzorgverklaring worden gevraagd en de woning aangepast worden als de zorgsituatie veranderde. Toch blijkt de praktijk vaak minder eenvoudig”, zegt Fleur Kusters van de belangenclub.

„Te bizar”

Veel mensen nemen zelf het initiatief om naar de gemeente te gaan voor advies of om een plan voor een mantelzorgwoning te melden. Maar snel lopen ze dan tegen bureaucratie en argwaan aan. Kusters: „Goedbedoelende kinderen worden van het kastje naar de muur gestuurd en staan jaren in de wacht voor groen licht van een gemeente. Te bizar voor woorden, want ze doen het echt niet uit luxe maar uit liefde. De personeelstekorten in de zorg in ons land zijn groot, dus mensen verwachten dat ze

de helpende hand bieden aan de sector. Bovendien helpen ze ook het woonprobleem op te lossen, want ouders laten vaak een ruime eengezinswoning achter. En ze vragen geen geld, ze investeren juist zelf veel geld in een mantelzorgwoning. Maar in plaats van het te omarmen en stimuleren, heerst er wantrouwen over de goede bedoelingen en worden allerlei obstakels opgeworpen. Niemand snapt wat hier het probleem is.”

„We zijn dolgelukkig hier op het erf. Wonen er heel ons huwelijk al vijftig jaar met veel plezier, maar de jaren gingen tellen. Om te voorkomen dat we in de toekomst naar een verzorgingstehuis moesten verhuizen, wilden we een mantelzorgwoning neerzetten naast ons huis waar onze dochter en haar gezin zou gaan wonen. Prachtig idee, waar iedereen profijt van zou hebben. Maar zo simpel was het niet”, kijkt Wim Selles uit het Overijsselse Wijthem terug.

Hij zegt dat het ruim twee jaar duurde voor hij de gemeente Zwolle had overtuigd. „We konden het niet meer bolwerken in ons oude huis. Op de bovenverdieping met vier slaapkamers kwamen we al niet meer, en het terrein van bijhouden kostte steeds meer moeite. Toen we een verzoek indienden voor de mantelzorgwoning kwam daar weinig reactie op. Een beetje heen en weer gemailld, maar toen dat maar niet opschoot en ik vroeg om hier met eigen ogen de situatie komen te bekijken kreeg ik ook nul op rekest. Want het blijven ambtenaren hè, die komen niet van hun plek”, meent de 74-jarige Selles.

Afkopen

Uiteindelijk duurde het zo'n twee jaar voordat alle vergunningen rond waren. „De slotsom was dat ze vonden dat er te veel bebouwing zou komen op ons terrein van 2200 m² en dat eerst een schuur – waar ik wat oldtimer trekkers in heb staan – afgebroken moest

worden, voordat er gebouwd mocht worden. Maar die voorwaarde kon ik ook afkopen voor 6000 euro. „Wat een onzin”, dacht ik en we hebben gewoon een prefab woning neergezet, in de

Marrie en Ben de Graaf wonen nu twee jaar in hun mantelzorgwoning. „Onze dochter woont met haar gezin in ons oude huis op twee meter afstand en dat is zo'n rijk en veilig gevoel.”

Regels voor zorgwoningen

Een mantelzorgwoning mag maximaal 100 vierkante meter groot zijn en alleen achter het huis en niet op een erfscheiding geplaatst worden en niet op een locatie met een andere bestemming zoals agrarische grond. Ook mag een bijgebouw omgebouwd worden tot mantelzorgwoning. Maar zolang er nog geen nieuwe wet- en regelgeving is gelden de oude regels. Dat betekent dat er sprake

van veronderstelling dat ze toch niet zouden komen kijken.” Daarmee hadden Wim en Gerdien Selles een misrekening gemaakt, want een jaar later kwam er een handhavingbusje voorrijden. „Een alleraardigste kerel die het er allemaal prachtig vond uitzien. Maar toch stelde dat de schuur afgebroken moest worden. Om van alle ellende af te zijn heb ik toen maar die 6000 euro afgetikt

ke moet zijn van intensieve mantelzorg van minimaal acht uur per week. De gemeente mag als bewijsstuk een verklaring vragen van een wijkverpleegkundige of een andere medisch specialist. Zowel degene die mantelzorg krijgt als de mantelzorgverlener mag in de woning wonen. Is er geen sprake meer van mantelzorg, dan moeten de keuken en badkamer worden verwijderd.

en daarmee was de boel geregeld. Absurd natuurlijk, waarmee voor mij duidelijk werd dat het gewoon een gouden handel is voor gemeenten...”

In Doorn liep het ook bijna mis toen Wim Verheul twee mantelzorgwoningen voor zijn ouders en zorgbehoeftege schoonzoon-ouders op zijn perceel neerzette. De gemeente Utrechtse Heuvelrug eiste van hem dat hij één van de twee woningen onbewoonbaar zou maken op straffe van een dwangsom van 6000 euro per week, omdat er maar één toegestaan is. Dat betekende dat hij moest kiezen tussen zijn ouders of schoonzoon-ouders. De commotie die daardoor ontstond leidde er uiteindelijk toe dat ze er nu beiden toch mogen blijven wonen. Jurist Jasper van Heeren van MantelzorgNL snapt dat

gemeenten enige invloed willen behouden. „Maar de noodzaak moet altijd voorop staan en als er twijfels zijn over het gebruik van de woning, moet je gewoon handhaven. De eisen vari-

„Ik heb die 6000 euro afgetikt en daarmee was de boel geregeld”

eren per gemeente en dat maakt het lastig. Sinds 2024 hebben gemeenten door de invoering van de Omgevingswet meer invloed gekregen, omdat ze nu een vergunning kunnen eisen als ze een omgevingsplan hebben opgesteld, wat het proces nog ingewikkelder maakt. Dat terwijl de vergrijzing toeneemt en je juist blij moet zijn met dit soort initiatieven. Maar het leed is nog niet geleden, want gemeenten mogen er tot 2031 over doen om zo'n plan vast

te stellen. Tijd die veel zorgbehoevende ouderen niet hebben.”

Ondertussen groeit de vraag naar mantelzorg, vooral omdat de overheid langer thuiswonen stimuleert. Van Heeren: „Het Sociaal Cultureel Planbureau schat dat in 2040 vrijwel iedereen in Nederland in meer of mindere mate zorg zal verlenen aan naasten. Mantelzorgwoningen kunnen daarbij een belangrijke bijdrage leveren om dat makkelijker te maken. Natuurlijk kunnen niet alle mantelzorgers de bouwkosten van gemiddeld 70.000 euro betalen of hebben er een tuin voor. Maar stimuleer het waar dat wel kan, want daarmee maak je ook weer ruimte vrij voor anderen in een verpleeg-/verzorgingshuis. Bovendien zouden mantelzorgwoningen een deel van de benodigde 290.000 extra ouderwoningen kunnen leveren die het kabinet beoogt voor 2030. En ook nog eens zonder dat de overheid er in hoeft te investeren.”

‘GOEDBEDOELLENDE KINDEREN WORDEN VAN KASTJE NAAR MUUR

GESTUURD EN STAAN JAREN IN WACHT VOOR GROEN LICHT’